

Széchenyi-irodalom 1941/42-ben

Az 1941. „Széchenyi jubileumi év“ fel-színre hozta a mai nemzedék tanúságté-telét Széchenyi geniuszáról s egyben fel-idézte a cicerói maximát, mely szerint „a halottak élete az élők emlékezetébe van helyezve“.

Czakó Elemér *Széchenyi, a legnagyobb és leghívebb magyar* c. műve a székes-főváros kiadásában jelent meg. Oly mé-lyen átérzi Széchenyi lelkivilágát, alko-tásainak jelentőségét, s oly gazdag kép-anyagot gyűjtött egybe, hogy művével halálra kötelezte az egész magyarságot. A szerző tárgyszeretete és írásművészete méltó a kiadó áldozatkészségéhez. E dí-szes munka megeleveníti Széchenyi ön-zetlen és európai stílus fáradozásait. E maradandó mű nyomán minden olvasó lelkében megelevenedik Széchenyi cse-lkvő élete és ellenállhatatlan példája.

Gesztelyi Nagy László *Széchenyi* c. műve meggyőző bizonyága annak, hogy az egy életen át eszményképül vallott Széchenyi mint életélmény miként tudja szellemi és erkölcsi téren előbbrevinni a Legnagyobb Magyar hű követőjét. E könyv egyes fejezetei a jubileumi évben a rádió útján is eljutottak a nyilvános-ság elé.

Preszly Elemér kedves munkája: *A Hiteltől a Nagy Magyar Szatiráig* a Szent István Társulat kiadásában jelent meg. Világos okfejtéssel és meggyőző erővel jellemzi a legfájdalmasabb magyar közéleti tevékenységét s ezt Széchenyi saját szavain át teszi; így hozza közel hozzánk.

Második kiadásban jelent meg *Gróf Széchenyi István intelmei fiához, Bélához*. E remekművet Váradi József fordít-totta le német eredetiből. A benne foglalt gondolatok gazdagsága e kis művet méltóvá teszi arra, hogy minden magyar apa és népművelő állandóan szembe előtt tartsa s az ifjúság elé tárja.

Péter Ernő *Széchenyi-igék* c. füzete szerencsésen kiválogatott és csoportosít-tott idézeteivel szolgálja Széchenyi meg-ismerését. Széchenyi vulkanikus gondol-kozásmódja lehetetlenné teszi művei is-kolás kivonatolását. Ezek az igék nem-csak gazdag bizonyosságai Széchenyi em-beri és nemzeti nagyságának, hanem mutatója azok jövőt-építő páratlan ra-gyogásának is. Széchenyi gondolatainak felemelő hatása alatt éppúgy meg lehet

nyugodni, mint meleg nyárban a dús lombú fa árnyékában. Ilhetésére olyan zárandoki lelkületre lehet buzdulni, mely egy egész életre szóló elkötelezést ad.

A magyar nép széles rétegeihez szól Szentiváni Gábor pompás műve: *Szé-chenyi fáklýavilága*, az ifjúsághoz Sár-kány József *Gróf Széchenyi István élete és eszméi* c. kis füzetének 2. és 3. ki-adása. Imre Sándor jubileumi *Szé-chenyi*-je a református konvent nagy-ielkü áldozatkészségéből a ref. gimnázium-tanuló ifjúsága útján a legtöbb pél-dányban jutott el az alföldi magyarság ünneplő tömegei közé.

Bagoly Béla gondosan szerkesztett *Széchenyi*-emlékkönyve az 1941-ik ju-bileumi évben elhangzott előadásokat gyűjtötte egybe. Váradi József klasszikus életrajza áll a tanulmányok élén. A mű megörökíti a 150. évfordulón rendezett országos ünnepségeket is. A Kormányzó Ur fáklýagyujtását, közéletünk vezetői-nek megnyilatkozásait. Megmutatja, hogy erre a visszaemlékezésre és szellemidéz-zésre szükség volt és megőrzi emlékét annak, hogy mily szerencsés módon ol-dotta meg feladatát a jubileumi év ren-dezőbizottsága. Széchenyi újból sokak élete lett s eljutott a haladnivaló, fajá-hoz hű, mai magyar tömegekhez.

Kornis Gyula *Széchenyi és a magyar költészet* című filozófiai felépítésű mun-kája a kor tükrében vizsgálja meg Szé-chenyi eszmevilágát. A XIX. század köl-tőihez és uralkodó eszméihez való viszonyát éles megfigyeléssel állítja egybe, s a magyarság vezető elméinek egységbe-foglalása által teszi érthetővé, hogy az alkotó szándék és a megvalósított á-mok teszik naggyá a történeti embert. Ebből az emelkedett tanulmányból kitűnik, hogy Széchenyi eszméi megmozdították e korszak egész szellemi életét és bejár-ták a magyar élet legrejtettebb zugait is.

Éber Antal két tanulmánya: *Széchenyi gazdaságpolitikája és Mire tanít Szé-chenyi?* a legtevékenyebb magyar gaz-dasági és társadalmi működését, peda-gógiai felfogását teszi tanulmány tár-gyává és sok szemponttal gazdagítja a Széchenyi-irodalmat.

Péter Ernő *A mi Széchenyink* c. mű-vében férfias erő lüktet. Érezzük, hogy nem esztétikai egybevetések hosszú lán-colata e mű, hanem program és jecece-sedési pont. Egy új életszemlélet alap-jainak lerakása, mely legjobban megkö-zelíti Széchenyi eszméit.

Németh Lászlónak Széchenyi hatalmas ivelésű életét áttekintő vázlata a lángelme kérdését vizsgálja Széchenyi példáján. A rendelkezésre álló vallomások és források alapján eredeti felfogással elemzi Széchenyi életének minden időszakát. Különösen a döblingi éveket, az önmagát emésztő tépelődéseket, idegrendszerének tragikus hullámlását és összeomlását. A magyar szellemi élet örököinek mindig kedves kötelessége volt, hogy a nagy emberek iránt érzett hódolatot időről-időre megvizsgálják és igazolják. Németh László önmagát is megtisztelte, mikor erre a nemzeti feladatra vállalkozott. Munkájának hatása mutatja, hogy az utókor mennyire vágyik arra, hogy ismét átélje Széchenyi hatalmas alkotó egyéniségét. A Széchenyi-rejtély megoldása azonban továbbra is izgató kérdése lesz a lélekbúvároknak, mert a Ranke-féle „behatolás” idegen emberek lelki világába sohasem sikerülhet maradék nélkül. Részletes biológiai elemzése során egy helyen így idézi Széchenyt: Kormány és ellenzék minden korszakban mást jelent s mindig a többet használtot kell támogatni.

Széchenyi műveiből, a Naplók önvalomásaiából időrendi sorrendbe szedve, szerencsés módszerrel gazdag anyagot válogatott ki és gyűjtött egybe Csery-Clauser Mihály *Széchenyi napjai* címen. Éber Ernő *A czenki földesúr-ról* írt figyelemreméltó sorokat. A hírlapokban és folyóiratokban megjelent értékes tanulmányokon kívül Csapodi Csaba, Földes Ferenc, és Karácsony Sándor méltatásait, a *Magyar Szabadság* Széchenyi 1848-ik naplójának közlését, az 1942-ik évi *Széchenyi Naptárt* s természetesen a *Magyar Lélek* Széchenyi-számát is számbavéve, válik teljessé a Széchenyi-év irodalmának felsorolása.

Ezek a Széchenyi-művek, ha sokszinűek is, abban a meggyőződésben mindnyájan egyeznek, hogy Széchenyi fátylavilágának itt sohasem szabad kialudnia, s abban az őszinte hódolatban is mindnyájan találkoznak, hogy az egész nemzetre nézve nagy áldás és reménység, hogy a mai sorsdöntő időben Széchenyi tanításainak és példájának „fénye világol sorsunk ösvényén”.

A jubileumi év újból feltárta, hogy Széchenyi Isten ajándéka volt nemzetünk tespedő és válságos korszakában, s ezt a küldetést „éltető eszmévé finomulva” folytatja a végtelen időben...

Sárkány József

May Károly születésének századik évfordulója

Február 25-e nevezetes dátum volt a németországi Hohenstein-Ernstthal városkában. Fényes külsőségek között ezen a napon leplezték le May Károlynak, a mult évszázad legnépszerűbb ifjúsági írójának ércszobrát, ugyanakkor pedig sorozatos ünnepekkel, méltó keretek között hódoltak a kiváló író emlékeztének. Ezen a napon volt ugyanis századik évfordulója annak, hogy May Károly a kis német városban megszületett és a hálás szülőváros méltó módon akart megemlékezni a nevezetes dátumról és az íróról, aki a várost irodalmi működése révén világhírre emelte.

A mult évszázad egész irodalmát a romantika hatotta át. Szépíróink a balzaci és hugovictori romantika iskoláját követték és ez az irányzat helyet és érvényesülést követelt az ifjúsági irodalomban is. Ez nem is lehet másképpen, hiszen az ifjúság is a kor gyermeke, őt is elsősorban azok az áramlatok és szellemi irányzatok érdeklik, amelyek a levegőben vannak és amelyek általánossá váltak.

Fokozódott tehát az ifjúsági irodalomban is a regényesség s az ifjú emberek valósággal falták azokat a történeteket, amelyeknek vezető motívuma a gavallér hősiesség, a közért vállalt önzetlen önfeláldozás, az egyen mártíri hősiessége volt. Érzelmes történetek voltak ezek, a legtöbbször könnyre fakasztották az olvasót, de ezt az a kor, amelyben egyenes vágányokon siklott az egyszerű, békés élet és nem szolgált embertelen borzalmakkal, mint a mi életünk, egyenesen megkívánta és elvárta. Borzalmakat, harcokat, hősi tetteket csak papíron lehetett kapni s ezért az irodalom ilyen irányban igyekezett kielégíteni a közszükségletet.

Boldog diákkorunk Verne Gyulája, a kitűnő francia ifjúsági író, kezdte meg ennek a műfajnak művelését és a jól bevált példát, mivel a hatalmas anyagi siker egyenes velejárója volt ennek a működésnek, csakhamar az ifjúsági írók egész légioja követte.

May Károly nehéz, küzdelmes ifjúságot átélt fiatal német író ugyanazonok az ösvényeken kezdett járni, mint nagynevű kortársa, a nagy francia ifjúsági író. Míg azonban Verne Gyula a kalandokat mindig a földrajzi és egyéb tudományok népszerű tanítására is felhasználta,